

קדושת כהונה, לוייה, ואכילת תרומה

1. תלמוד בבלי מסכת בכורות דף מז עמוד א

תנן: מי שהיו לו בנים ונשא אשה שלא ילדה, נתגיירה מעוברת, נשתחררה מעוברת, וילדה היא וכהנת, היא ולויה, היא ואשה שכבר ילדה, וכן מי שלא שהתה אחרי בעלה ג' חדשים ונשאת, וילדה ואין ידוע אם בן ט' לראשון אם בן ז' לאחרון - בכור לכהן ואינו בכור לנחלה, מכלל דכהונה ולויה פטורין, דאיבער ממא? אילימא דאיבער מכהן ולוי - אי הכי מאי איריא כהנת ולויה? אפי' בת ישראל נמי! אלא דאיבער מעובד כוכבים, כהנת פטורה? והאמר רב פפא, בדיק לן רבה: כהנת שנתעברה מעובד כוכבים מהו? ואמינא ליה: לאו היינו דרב אדא בר אהבה, דאמר לוייה שילדה - בנה פטור מחמש סלעים? ואמר לי: הכי השתא! בשלמא לוייה - בקדושתה קיימא, דתניא: לוייה שנשבת או שנבעלה בעילת זנות - נותנין לה מן המעשר ואוכלת, אלא כהנת, כיון דאי בעיל לה - היא זרה!

2. רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ט הלכה א

אי זהו זר כל שאינו מזרע אהרן הזכרים שנאמר וערכו בני אהרן, והקטירו בני אהרן, בני אהרן ולא בנות אהרן.

3. רדב"ז שם

צריך טעם למה הוצרכו כמה מיעוטים למעט בנות אהרן, דחד סגי. וי"ל שאינם זרים לגמר לאכילת תרומה והמורם מן הקדשים, לכך צריך למעט אותם מעל עבודה ועבודה מארבע עבודות ועדיין צ"ע. [ז. וכן משמע המהר"י קורקס שם: שאפילו שהן בנות כהן נראקים זרים לענין עבודה...]

4. רמב"ם הלכות תרומות פרק ו הלכה א

תרומה ותרומת מעשר נאכלת לכהנים בין גדולים בין קטנים בין זכרים בין נקבות הם ועבדיהם הכנענים ובהמתן, שנאמר וכהן כי יקנה נפש קנין כספו וגו', עבד כהן שברח ואשת כהן שמרדה הרי אלו אוכלין.

5. רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק י

הלכה ד: חזה ושוק של שלמים נאכלין לכהנים זכרים ונקבות שנאמר בהם לך נתתם ולבניך ולבנותיך, וכן המורם מתודה והמורם מאיל נזיר שנאמר כל תרומת הקדשים אשר ירימו בני ישראל לה' נתתי לך ולבניך ולבנותיך. הלכה ה: וכן הבכור שהרי נאמר בו ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין, וכל אלו הנאכלים לכהנות נאכלים לעבדי הכהנים ולנשיהם כתרומה...

6. ספר החינוך מצוה שצ [מנ"ח: נפק"מ לחיוב מיתה מול פסול עבודה, וגם פסול טומאה]

שלא יעבוד זר במקדש... שלא יעבוד זר במקדש, כלומר כל מי שאינו מזרע אהרן

7. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף ד עמוד א

ולכתוב רחמנא בקבלה ולילף שחיטה מינה! משום דאיכא למיפרך: מה לקבלה שכן פסולה בזר ואשה. [שטמ"ק מחק "אשה"]

8. רמב"ם הלכות מעשר פרק א הלכה ב

מעשר ראשון מותר באכילה לישראל ומותר לאכלו בטומאה שאין בו קדושה כלל, וכ"מ שנאמר במעשרות קדש או פדייה אינו אלא מעשר שני, ומניין שמעשר ראשון חולין שנאמר ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן וכמלאה מן היקב מה גורן ויקב חולין לכל דבר אף מעשר ראשון שניטלה תרומתו חולין לכל דבר, לפיכך בת לוי שנשבת או שנבעלה בעילת זנות נותנין לה המעשר ואוכלת...

9. תוספות מסכת יבמות דף צא עמוד א

אמר רב ששת קנסא - ולא מצי לשנויי דמתניתין כרבי מאיר דאמר (פה:): מעשר ראשון אסור לזרים דגמר מתרומה וה"ק מה תרומה מיתסרא לזונה אף מעשר כן דאפילו ר"מ מודה דזונה לא מיתסרא במעשר דלא ילפי' מתרומה לגבי הא משום דמה תרומה לא מיתסלה מתרומה אלא בביאה דמיפסלה לכהונה אף במעשר נמי לא מיתסלה במעשר אלא בביאה דמיפסלה בה ללויה...

10. משנה למלך הלכות מעשר פרק א הלכה ב

מעשר ראשון מותר באכילה לישראל וכו'. כתב מרן ולכאורה הוה משמע דהלכה כר"מ דסתם לן תנא כוותיה כו'. ואפשר דטעמא דרבינו הוא משום דברך האשה רבה (דף צ"א) אמרינן ובת לוי מן המעשר מי מיתסלא כו' ואוקמוה משום קנסא ומדלא קאמר הא מני ר"מ היא ש"מ דכל מאי דמצי למימר דלא סתם לן תנא כוותיה דר"מ לא מוקמינן לה כוותיה אלמא לית הלכתא כר"מ ואף התיבוס' כתבו דר"מ נמי צריך לטעמא דקנסא מדברי רבינו שכתב לפיכך בת לוי וכו' משמע דר"מ דאסור לזרים היכא דנשבת שוב אינה אוכלת ומ"מ לישנא ולפיכך אינו נוח לי דברך יש בכור (דף מ"ז) משמע דטעמא הוא משום דלוייה בקדושתה קיימא אבל כהנת אף בדבר שהוא חולין גמור אם זינתה נפסלה לגמרי וכ"כ בפ"ט מהלכות בכורים דין כ'....

11. רמב"ם הלכות כלי המקדש הקדמה

(ח) שיעבוד הלוי במקדש.

12. ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה כג

והמצוה הכ"ג היא שנצטוו הלויים לבד לעבוד במקדש בעבודות ידועות כמו נעילת השערים ולומר השיר עם הקרבן. והוא אמרו יתעלה ויתברך שמו (ס"פ קרח) ועבד הלוי הוא. ולשון ספרי שומע אני אם רצה יעבוד ואם לא רצה לא יעבוד תלמוד לומר ועבד הלוי על כרחו. כלומר שהוא חובה וצווי מוטל עליו בהכרח...

13. רמב"ם הלכות כלי המקדש הקדמה

(י) לקדש הכהן לעבודה.

14. רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ד

הלכה א: הכהנים הובדלו מכלל הלויים לעבודת המקדש ויבדלו אהרן להקדישו קדש קדשים, ומצות עשה היא להבדיל הכהנים ולקדשם ולהכינם לקרבן שנאמר וקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריב.

הלכה ב: וצריך כל אדם מישראל לנהוג בהן כבוד הרבה ולהקדים אותם לכל דבר שבקדושה, לפתוח בתורה ראשון, ולברך ראשון, וליטול מנה יפה ראשון.

15. ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה לב

והמצוה הלב"ב היא שצונו לכבד זרע אהרן ולנשאים ולרוממם ונשים מדרגתם מדרגה קודמת וראשונה ואפילו ימאנו אותו לא נשמע מהם. וזה כלו הגדלה לאל יתעלה אחר שהוא לקחם ובחרם לעבודתו ולהקריב קרבנותיו. והוא אמרו יתעלה ויתברך שמו (ר"פ אמור) וקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריב קדוש יהיה לך. ובא הפירוש (גטין נט ב וש"נ) וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון. ולשון ספרא (פ"א ה"ד) גם כן וקדשתו על כרחו. ר"ל כי זה צווי נצטוינו בו ואינו בבחירת הכהן. וכן אמרו (שם ה"ו) קדושים יהיו לאלהיהם על כרחם והיו קדש לרבות בעלי מומין. שלא תאמר אחר שזה אינו ראוי להקריב לחם אלהיו לאי זה דבר נקדמה ונכבדהו ולכן אמר והיו קדש, הזרע הנכבד כולו, תמים ובעל מום. וכבר התבארו התנאים הראוין להם ואז יהיה ראוי להתנהג עמם המנהג הזה במקומות מפורזים בגמר מכות וחולין ובכורות ושבת וזולתם:

16. ספרא אמור פרשה א ד"ה פרק א

(יג) ומנין אם אינו רוצה דפנו ת"ל וקדשתו בעל כורחו כי את לחם אלהיו הוא מקריב להגיד מה גרם קדוש יהיה לך לרבות בעלי מומים כי קדוש אני ה' מקדישכם להזהיר בית דין על כך.

17. רמב"ם הלכות ביכורים פרק ט הלכה כ

הכהנת אוכלת המתנות אע"פ שהיא נשואה לישראל מפני שאין בהן קדושה, ולא עוד אלא הבעל אוכל מתנות בגלל אשתו, אבל חללה אינה אוכלת, שאין חללים בכלל כהנים, ואם רצה הכהן למכור המתנות או ליתנן במתנה אפילו לעכו"ם או להאכילם לכלבים מאכילם שאין בהן קדושה כלל.

18. משנה למלך הלכות ביכורים פרק ט הלכה כ

אבל חללה אינה אוכלת כו'. ומשקל נמי שקלינן מינה דכיון שנבעלה לפסול לה פקעא מינה קדושתם אפילו קדושת לוייה אין בה אבל לוייה שנבעלה לפסול לה אכתי לוייה היא הכי איתא בפרק יש בכור (דף מ"ז) וכן פסק רבינו לקמן...

19. רמב"ם הלכות כלי המקדש הקדמה

(ח) שיעבוד הלוי במקדש. (ט) שלא יעשה אחד במלאכת חבירו במקדש.

20. ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה עב

והמצוה הע"ב היא שהזהיר הלויים מהתעסק בדבר מן העבודות המיוחדות לכהנים והכהנים גם כן מהתעסק בדבר מהעבודות המיוחדות ללויים. וזה כי שתי אלו המשפחות כלומר הכהנים והלויים לכל משפחה מהן עבודה מיוחדת לה במקדש ובאה האזהרה ממנו יתעלה לשניהם יחד שלא לעבוד אחד מהם בעבודת האחר אלא כל כת מהם במה שנצטווה כמו שאמר (ס"פ במדבר) איש איש על עבודתו ואל משאו. והלאו שבא בהם הוא אמרו בלויים (קרח יח ג) אך אל כלי הקדש ואל המזבח לא יגשו ואחרי כן שב ודבר אל הכהנים ואמר ולא ימותו גם הם גם אתם. רוצה בזה שאתם גם כן כמוהם כי כמו שהזהרתם מעשות עבודתכם והוא כלי המקדש והמזבח כן אתם מוזהרים מעשות עבודתם. ולשון ספרי אל כלי הקדש ואל המזבח לא יגשו אזהרה ולא ימותו עונש אין לי אלא לויים שענושים ומוזהרים על עבודת הכהנים כהנים על עבודת הלויים מניין תלמוד לומר גם הם מעבודה לחברתה מניין תלמוד לומר גם אתם וכבר בקש רבי יהושע בן חנניה לסייע את רבי יוחנן בן גדגודה בהגפת דלתות אמר לו חזור לאחוריק שכבר אתה מתחייב בנפשך שאני מן השוערים ואתה מן המשוררים. הנה כבר התבאר לך כי כל לוי שיעבוד במקדש זולת עבודתו המיוחדת לו חייב מיתה בידי שמים. וכן הכהנים לא יתעסקו בעבודת הלויים אבל אם עברו אינם במיתה אלא במלקות...

21. תוספות מסכת בכורות דף מז עמוד א

אלא כהנת כיון דאיבעילה [ליה] היא לה זרה - ואפי' קדושת לוייה פקעה מינה וגרעה מלוייה אשת כהן שנשבת דאע"ג דמיפסלא מתרומה לא פקעה מינה קדושתה לענין ה' סלעים אבל כהנת דקדושתה מגופה איתא כשמתחללת פקעה קדושתה לגמרי.

22. רמב"ם הלכות ביכורים פרק יא הלכה יא

לוייה המעוברת מעכו"ם בנה פטור, וכהנת המעוברת מעכו"ם בנה חייב שהרי נפסלה אמו מן הכהונה בבעילת העכו"ם.

23. מגן אברהם סימן רפב ס"ק ו

אם אין שם כהן אלא קטן קוראין אותו אבל בלוי אני מסופק אם יקראו לכהן פעמים ורדב"ז כ' דאין קורין לכהן קטן למנין ג' אבל קורין למנין ז' ול"נ דמ"ע דוקדשתו לא נאמר על כהן קטן דהא כתיב כי את לחם אלהיך הוא מקריב וקטן לאו בר עבודה הוא

24. ספר החינוך מצוה רסט

ולשון ספרא, וקדשתו על כרחו, כלומר שזאת המצוה אנחנו נצטוינו בה, ואין זה בבחירת הכהן. ועוד אמרו [שם, שם ו'] קדושים יהיו לאלהיהם על כרחם, והיו קדש לרבות בעלי מומין, שלא נאמר אחר שזה אינו ראוי להקריב לחם אלהיהם למה זה נקדימהו ונכבדהו, על כן אמרו והיו קדש, כלומר הזרע הוא מיוחס כולו, תמים ובעל מום.

25. משנה ברורה סימן קכח: לח [רא"ל תלה את זאת במח' הנ"ל, אבל לא נראה כן מדברי המב"ט]

ואם הוא אחד וכו' - ואפילו אם יש עמו עוד אחד קטן פחות מבין י"ג שנה ג"כ אינו קורא כהנים [מב"ט ס' ס"ד] והפ"ח מפקפק בזה

26. - עיין בשו"ת שבט הסופר שתלה המח' אם לומדים מ'וקדשתו' או מ'לחם אלקיך'

27. הספרי (במדבר פיסקא ק"ז) ('ביתך' הרחב)

כל טהור בביתך יאכלנו למה נאמר והלא כבר נאמר כל טהור בביתך יאכל אותו ומה ת"ל כל טהור בביתך יאכלנו להביא את בת ישראל המאורסת לכהן שתהא אוכלת בתרומה או אינו מדבר אלא בנשואה כשהוא אומר כל טהור בביתך יאכל אותו הרי נשואה אמורה הא מה ת"ל כל טהור בביתך יאכלנו להביא את בת ישראל המאורסת לכהן שתהא אוכלת בתרומה

28. משנה יבמות (פה:) אומרת ('ביתך' הצר)

בת ישראל מאורסת לכהן, מעוברת מכהן, שומרת יבם לכהן, וכן בת כהן לישראל - לא תאכל בתרומה. בת ישראל מאורסת ללוי, מעוברת מלוי, שומרת יבם ללוי, וכן בת לוי לישראל - לא תאכל במעשר. בת לוי מאורסת לכהן, מעוברת מכהן, שומרת יבם לכהן, וכן בת כהן ללוי - לא תאכל לא בתרומה ולא במעשר.

29. תלמוד ירושלמי (יבמות ט:ה)

בת ישראל מאורסת לכהן כו' בת ישראל מאורסת לכהן כל טהור בביתך יאכלנו ולית היא גו בייתה מכהן ליליד בית אין בין יליד בית לשומרת יבם לכהן כל טהור בביתך יאכלנו ולי' הוא גו בייתה וכן בת כהן לישראל ובת כהן כי תהיה לאיש זר מעוברת מישראל שומרת יבם לישראל ושבא אל בית אביה פרט לשומרת יבם בנעוריה פרט למעוברת בת ישראל מאורסת ללוי אתם ובייתכם ולית היא גו בייתה מעוברת מלוי יליד בית ואין כאן יליד בית אמר רבי יוסי כלום כתיב יליד בית אלא בכהן כמה דתימ' תמן הילוד מאכיל ושאינו ילוד אינו מאכיל והכא נמי הילוד מאכיל ושאינו ילוד אינו מאכיל שומר' יבם ללוי אתם ובייתכם ולא הוא גו בייתה

30. קידושין ה. ('קנין כספו' הרחב)

והאמר עולא: דבר תורה, ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה, שנאמר: +ויקרא כב+ וכהן כי יקנה נפש קנין כספו, והאי קנין כספו הוא, ומה טעם אמרו אינה אוכלת? גזירה שמא ימזגו לה כוס בבית אביה ותשקנו לאחיה ולאחותיה

31. קידושין י: ('קנין כספו' הצר)

תא שמע, וכבר שלח יוחנן בן בג בג אצל רבי יהודה בן בתירה לנציבין: שמעתי עליך, שאתה אומר ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה. שלח לו: ואתה אי אתה אומר כן? מוחזקני בך שאתה בקי בחדרי תורה, לדרוש בקל וחומר אי אתה יודע? ומה שפחה כנענית שאין ביאתה מאכילתה בתרומה - כספה מאכילתה בתרומה, זו שביאתה מאכילתה בתרומה - אינו דין שכספה מאכילתה בתרומה! אבל מה אעשה, שהרי אמרו חכמים: אין ארוסה בת ישראל אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה